

Vlaanderen
is erfgoed

Beschermingsdossier

Het landhuis Misonne in Oud-Turnhout

Monument

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Beschermingsdossier:

Het landhuis Misonne (De Liereman), Oud-Turnhout, Schuurhovenberg 21
- monument

INHOUDELIJK DOSSIER

Dossiernummer: 4.001/13031/102.1

Jana Wijnsouw

20/03/2017

INHOUDSTAFEL

1.	Beschrijvend gedeelte	4
1.1.	Situering	4
1.2.	Historisch overzicht	4
1.2.1.	Historiek van het landhuis en domein	4
1.2.2.	Cementrustiek	6
1.2.3.	Historiek van de opdracht	7
1.3.	Beschrijving met inbegrip van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen.....	8
1.3.1.	Exterieur	8
1.3.2.	Interieur	9
1.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	12
2.	Evaluerend gedeelte	12
2.1.	Evaluatie van de erfgoedwaarden	12
2.1.1.	Historische waarde	12
2.1.2.	Architecturale waarde	12
2.1.3.	Technische waarde	13
2.2.	Motivering van het type bescherming.....	13
2.3.	Motivering van de afbakening van de bescherming	13
2.4.	Juridische toestand.....	13
2.4.1.	Onroerend Erfgoed:	13
2.4.2.	Ruimtelijke Ordening:	14
2.4.3.	Natuur en Bos:	14
3.	Beheersvisie	14
3.1.	Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed	14
3.2.	Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed.....	14
3.3.	Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed.....	15
4.	Bronnen	15
4.1.	Archieven	15
4.2.	Literatuur	16
4.3.	Tijdschriften en krantenartikelen	16
4.4.	Internetbronnen.....	16
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	16
5.1.	Omgevingsplan bij de bescherming	16
5.2.	Fotobijlage	16

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1. Situering

Het landhuis Misonne, ook gekend als jachthuis Echelkuil, is gelegen in Oud-Turnhout, Schuurhovenberg 21. Het landhuis is te situeren in het voormalige domein Misonne te midden van het beschermde landschap 'De Liereman' aan de zogenaamde 'Echelkuilen'.

Het natuurreservaat de Liereman werd beschermd in 1940. Het is één van de oudste natuurgebieden van het land en omvat ook het vogelreservaat De Wielewaal.¹ Het naastgelegen domein Misonne dat door de familie aanvankelijk als park werd aangelegd, vertoont tegenwoordig een verboste biotoop met in- en uitheemse bomen en struiken, waterplassen, moerassen, en in mindere mate ook heiden en vennen. Het domein werd aangekocht door het agentschap voor Natuur en Bos op 25 januari 1997, met behoud van enkele gebruiksrechten door de vroegere eigenaars, de familie Misonne.² Het voormalige domein Misonne is opgenomen in de eerste uitbreidingsfase van de bescherming van het natuurreservaat De Liereman en sinds 23 februari 2006 beschermd als cultuurhistorisch landschap.³

Bij de waarde-beoordeling van dit voormalige jachthuis werd vertrokken vanuit een integrale benadering van het landhuis, het interieur en de mogelijk aanwezige cultuurgoederen als ensemble en er werd geëvalueerd op gaafheid, representativiteit, zeldzaamheid, ensemblewaarde en contextwaarde. Het landhuis is eveneens opgenomen in de vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed onder relictnummer 200545.⁴

1.2. Historisch overzicht

1.2.1. Historiek van het landhuis en domein

Het landhuis Misonne werd in 1934 gebouwd in opdracht van de heer Josephus Franciscus Misonne.⁵ Sinds de bouw van het landhuis namen verschillende generaties van de familie Misonne hun intrek in het buitenverblijf. Het gebouw bleef tot eind 1996 in het gedeeld bezit van de weduwe van de opdrachtgever, Mevrouw Joanna Maria Hortensia Misonne-Boone en hun kinderen. In 1997 werd het pand overgedragen aan het Agentschap Natuur en Bos dat het landhuis sindsdien beheert. De familie Misonne heeft er nog steeds het vruchtgebruik van, waardoor het pand nog steeds zijn originele functie als buitenverblijf van de familie vervult.⁶

Het landhuis is gelegen in een bosrijke omgeving met een voormalige parkaanleg inclusief vijvers, bruggetjes en de zogenaamde 'echelkuilen'. Deze kuilen maakten deel uit van de befaamde echelkwekerij van de dokter Smaghe uit Turnhout. De echels, een soort medicinale bloedzuigers die destijds onmisbaar waren binnen de heelkundige praktijk, plantten zich voort op basis van het warme bloed van paarden die in de kuilen werden gedreven.⁷ Midden negentiende eeuw liet Dr. Smaghe vier ruitvormige bassins en 2 naastgelegen wasbekkens aanleggen om de echelkwekerij uit te bouwen. Eind negentiende

---

¹ Onroerend Erfgoed Antwerpen, Beschermingsdossier 4.03/13031/101.1, De Liereman – fase 1 (S.N., 1940).

² Kadasterarchief Antwerpen, Legger Oud-Turnhout, afdeling I (Oud-Turnhout), artikel 01356.

³ Onroerend Erfgoed Antwerpen, Beschermingsdossier 4.03/13031/103.1, De Liereman – fase 1: uitbreiding (S.N., 2006).

⁴ DE SADELEER S. 1997: *Landhuis Echelkuil* [online], <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/200545> (geraadpleegd op 31 oktober 2016).

⁵ Kadasterarchief Antwerpen, Mutatieschetsen Oud-Turnhout, afdeling I (Oud-Turnhout), 1934/16; Gemeente Oud-Turnhout, Archief bouwaanvragen, geen nummer.

⁶ Kadasterarchief Antwerpen, Legger Oud-Turnhout, afdeling I (Oud-Turnhout), artikel 01356.

⁷ JOIGNEAUX MM. P. en DELOBEL L. 1859: *L'Agriculture dans la campine*, Brussel, 210.

eeuw werd het domein gekocht door de heer Misonne, die er zijn jacht- en buitenverblijf, het huidige landhuis, optrok.⁸

De familie Misonne woonde op dat moment op het domein het Zwaneven te Oud-Turnhout. Dit monumentale landhuis, opgetrokken in eclectische stijl door de familie Bruggeman, was de hoofdresidentie van de familie Misonne. Het domein het Zwaneven werd doorheen de tijd verder uitgebouwd en aangelegd als park met vijver, bruggetjes, rotsformaties, beelden, en prieeltjes, vaak met cementrustieke afwerking.⁹ De voorkeur van de familie voor dit type afwerking kwam dus al in de decoratie van hun hoofdresidentie tot uiting en werd ook bij het ontwerp van hun buitenverblijf bij de Echelkuilen aangewend.

De aankoop van het domein met de echelkuilen door de familie Misonne en het oprichten van een buiten- en jachtverblijf voor de familie kaderde binnen de typisch negentiende-eeuwse context van de stadsvlucht, waarbij de goeude burgerij het platteland opzocht ter vertier en ontspanning. De opkomende aandacht voor hygiëne, gezondheid en lichaamscultuur bevestigde het belang van gezonde buitenlucht en lichaamsbeweging. De aanleg van het buitenverblijf door de familie Misonne past volledig binnen deze filosofie, aangezien het dienst deed als uitvalsbasis voor de jacht en dankzij de aanleg van het omliggende park met wandelpaden en zwemvijver ook mogelijkheden bood tot sport en ontspanning.¹⁰

De drang naar de natuur en het ongecultiveerde leven buiten de stad sprak ook kunstenaars aan die zich vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw vaak in kolonies op het platteland vestigden.¹¹ Zo ook schilder Joseph Misonne (1882-1960), telg van de familie, die deel uit maakte van de zogenaamde Lieremanschilders, en het huis Misonne gedurende de jaren 1940 als uitvalsbasis gebruikte om samen met bevriende kunstenaars de ongerepte natuur van de Liereman op doek te vatten.¹²

Naast het feit dat het huis als uitvalsbasis diende voor de creatie van menig artistiek tafereel, bezit het landhuis zelf ook een artistiek en pittoresk karakter omwille van de unieke applicatie van cementrustiek in, in- en exterieur. Er werd gekozen voor een baksteenbouw met parement en balkons van cement. Op de plint is een imitatie van breuksteen in cement aangebracht, terwijl er op de begane grond een steenimitatie met schijnvoegen is geappliqueerd. Op de geleding van de tweede bouwlaag en bij de vensteromlijstingen zijn consequent knoestige boomstammen aan de hand van cementrustiek geïmiteerd. Ook het gevelbreed balkon heeft een leuning met pseudo-knoestige boomstammen die via een trapje doorlopen naar een tweede, gelijkaardig balkon ter hoogte van de zolderverdieping van de zijgevel.

---

⁸ JOIGNEAUX MM. P. en DELOBEL L. 1859: *L'Agriculture dans la campine*, Brussel, 212; Kadasterarchief Antwerpen, Legger Oud-Turnhout, afdeling I (Oud-Turnhout), artikel 01356.

⁹ DE SADELEER S. 1997: *Domein het Zwaneven* [online], <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/11753> (geraadpleegd op 31 oktober 2016).

¹⁰ RABINBACH A. 1992: 'From Idleness to Fatigue', *The Human Motor. Energy, Fatigue and the Origins of Modernity*, Los Angeles, 27; VAN PRAAG P. 1977-1982: 'Demografische ontwikkeling van de Zuidelijke Nederlanden ca. 1800-1975', *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, 10, 94-95.

¹¹ BOYENS P. 2001: *Een zeldzame weelde, Kunst van Latem en de Leiestreek 1900-1930*, Gent en Amsterdam, 9-11.

¹² Deze kunstenaarskolonie ontstond in het begin van de 20ste eeuw onder impuls van lokale kunstenaars Eugeen Surinx (1850-1936), Albert Sohie (1873-1927) en Jef Claesen (1878-1965). Naast Joseph Misonne bestond de groep 'Lieremanschilders' uit de broers Theo (1901-1993) en Jozef Op de Beeck (1904-1966), Jos Stokbroekx (1898-1968), Eugeen Machielsens (1906-1973), Adeline Boone (1909-1962), Antoon van Mierlo (1918-2000), Karel Melis (1919-2008), Emiel Peeters (1920-2007) en Alfons Waterschoot (1931-2008). S.N. 2012: *Lieremanschilders. De romantiek van een landschap herbeleefd* [online], <http://www.toerismeoud-turnhout.be/liemanschilders> (geraadpleegd op 7 november 2016).

1.2.2. Cementrustiek

Cementrustiek is een negentiende-eeuwse en vroeg-twintigste-eeuwse stijl en techniek.¹³ Het gaat om een bouw- en decoratietechniek die onlosmakelijk verbonden is met een rustieke stijl waardoor het neologisme 'cementrustiek' is ontstaan. De techniek wordt meestal aangewend in de vorm van cement aangebracht op een skelet van baksteen en een wapening van kippengaas of een andere metalen structuur. Het cementoppervlak wordt vervolgens gemodelleerd naar het voorbeeld van natuurlijke materialen zoals rotsen, boomschors of knoestige takken. In sommige gevallen wordt de imitatie verder geperfectioneerd door een beschildering van het oppervlak. Aanvankelijk werd cementrustiek in situ gecreëerd waardoor het om unieke constructies gaat. Later werden decoraties aan de hand van giettechnieken seriematig in ateliers geproduceerd.¹⁴

Gewapend cement werd voor het eerst in de jaren 1840 geïntroduceerd door de Franse tuinarchitect Joseph-Louis Lambot (1814-1887). In 1867, patenteerde Joseph Monier (1823-1906), eveneens een Fransman, de geperfectioneerde techniek, en doopte het 'Système Monier'.¹⁵ Deze techniek werd aanvankelijk toegepast voor bloembakken, waterreservoirs, balustrades of tuinbruggen. Naarmate cementrustiek zich verder verspreidde in binnen- en buitenland werd het aangewend voor de constructie van artificiële rotspartijen en watervallen, Mariagrotten of imitatieboomstammen. Vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw was het vooral in Frankrijk, Nederland maar zeker ook in België aanwezig als populaire decoraties in publieke parken en privétuinen.¹⁶ Enkele gekende publieke voorbeelden zijn het Marie-Louise Park te Namen, het park Louis De Naeyer te Willebroek of het Gentse Citadelpark.¹⁷ Cementrustiek in privébezit is te vinden in het tuinpriël van de Villa Les Rochers in Ekeren, een merkwaardige kunstgrot bij de Villa Olmen in Lebbeke, of bij de attributen in de tuin van huis De Smet in Berlare zoals een volière, cascade, bruggetjes, zitbanken en een paddenstoel, allen uitgevoerd in cementrustiek. Meer uniek is de applicatie van cementrustiek op gebouwen, zoals in het geval van de façade van het huis Mon Desir in Givet, of rond de reeds verdwenen Villa (Marie-)Louise te Edelare.¹⁸

In België waren tijdens de negentiende en twintigste eeuw verschillende firma's in cementrustiek actief zoals het bedrijf van de gebroeders Picha te Gent, F. Dumilieu en Bleton-Aubert beiden te Brussel, het Antwerpse Segar-Dupas, en de firma Janssens uit Westmeerbeek.¹⁹ Westmeerbeek bleek een waar centrum voor rotseerders, ook wel 'rocaillieurs' genoemd, een praktijk die ook vaak een familieaangelegenheid bleek te zijn. Er waren maar liefst drie verschillende firma's gevestigd in Westmeerbeek die van vader op zoon werden doorgegeven en daardoor jarenlang actief konden blijven. Twee daarvan

---

¹³ Doorheen dit inhoudelijk dossier wordt volgende definitie van cementrustiek aangehouden: 'opzettelijk ruwe, ongekunstelde, primitief uitzijende objecten of bouwwerken, vervaardigd van gewapend cement, waarbij gesuggereerd wordt dat het eenvoudige natuurlijke materialen als takken en stammen, rotswerk, touw, beenderen, schelpen, e.d. betreft.' (HASLINGHUIS E.J. en JANSE H. 2005: Bouwkundige termen, *Verklarend woordenboek van westerse architectuur en bouwhistorie*, Leiden, 119).

¹⁴ Van HUNNEN M. 2006: *Cementrustiek, Monumenten 27.10*, 7.

¹⁵ VAN DRIESSCHE T. en VAN DEN BREMT P. 2015: *Methodologie voor het beheer van historische tuinen en parken in Vlaanderen*, Brussel, 219; BOSCH J.-L. 2001: *Joseph Monier et la naissance du ciment armé*, Parijs.

¹⁶ MEULENKAMP W. 1995: *Follies, Bizarre bouwwerken in Nederland en België*, Amsterdam en Antwerpen, 240-241; MEULENKAMP W. 1998: *Cementrustiek: een vergeten negentiende- en vroeg twintigste-eeuwse stijl en techniek, PorteFolly*, 12, 2-6.

¹⁷ NUIJTEN A. 2011: *Tabula Memorialis, Het park Louis De Naeyer te Willebroek, PorteFolly*, 36, 37-39; VAN DRIESSCHE T. en VAN DEN BREMT P. 2015: *Methodologie voor het beheer van historische tuinen en parken in Vlaanderen*, Brussel, 219-220.

¹⁸ NUIJTEN A. 2016: *Cementrustiek, een internationaal verschijnsel, PorteFolly*, 43, 12-13.

¹⁹ GEERAERTS G. 2014: *De rotseerders van Westmeerbeek. Een eeuw cementrustiek uit de Antwerpse Kempen, PorteFolly*, 40, 3-8.

luisterden naar de naam Janssens en een derde betrof de firma Geysels.²⁰ Het was één van deze twee firma's Janssens die instond voor de cementrustiek van het landhuis Misonne.

De firma Janssens werd opgericht door Frans Janssens en werd na diens overlijden enkele jaren door zijn weduwe geleid totdat zoon Alfons Janssens het roer overnam. Vervolgens werd het bedrijf geleid door Victor Janssens en later door Freddy Janssens die momenteel nog steeds opereert onder de firmanaam Janssens & Janssens.²¹

1.2.3. Historiek van de opdracht

De firma Janssens kreeg de opdracht voor de aankleding van het huis Misonne waarschijnlijk in 1934 en beëindigde de opdracht in 1936.²² Over de ontwerpgeschiedenis van het pand voor de opdracht aan Janssens is helaas weinig geweten. Er werd geen bouwaanvraag voor het pand bewaard en de woning werd officieel nooit geregistreerd.²³ Hoewel een eventuele ontwerper-architect helaas dus niet gekend is, wordt de woning vooral door de cementrustieke aankleding getypeerd. In de stijl van de firma Janssens werden de volledige buitenwanden bekleed met cement, evenals de balustrades van de balkons, en het interieur van de inkomhal. Het landhuis Misonne is een uniek voorbeeld van de applicatie van cementrustiek over de gehele buitengevel van het gebouw. Bovendien werd ook in het interieur met cementrustiek en imitatiehout gewerkt, waardoor het artistieke en esthetische karakter van dit gebouw als een totaalconcept over binnen- en buitenkant kan worden beschouwd.

Waarom opdrachtgever Misonne destijds voor een specifieke aankleding voor cementrustiek koos, blijft een moeilijk punt om te achterhalen. De familie koos reeds voor cementrustieke decoraties voor hun domein het Zwaneven. Mogelijk werd de familie ook geïnspireerd door de voormalige woning van Dr. Smagghe die elders op het terrein²⁴ dichterbij de echelkuilen zou hebben gestaan.²⁵ Deze woning werd verwoest in een brand, waarna er op het naastgelegen perceel een traditionele hoeve in de plaats werd opgetrokken.²⁶ Op een visitekaartje van Dr. Smagghe, daterend uit de jaren 1880, is echter een landhuis met gelijkaardige cementrustieke balustrades afgebeeld (Foto 1).²⁷ Omdat het omwille van de datering en details van het huis op het visitekaartje onmogelijk om een afbeelding van het landhuis Misonne kan gaan, doet dit vermoeden dat het afgebeelde huis de mogelijke inspiratiebron voor het huis Misonne is geweest. Een archiefdocument in het bezit van de familie Misonne beschrijft de eigendomsoverdracht van het domein van Dr. Smagghe via zijn nicht en erfgenaam aan de heer Eduardus Meyendonckx, een bierbrouwer uit Oud-Turnhout, die ca. twee derden van de huidige oppervlakte van het domein bezat.

---

²⁰ GEERAERTS G. 2014: De rotseerders van Westmeerbeek. Een eeuw cementrustiek uit de Antwerpse Kempen, *PorteFolly*, 40, 7; MEULENKAMP W. 1998: Cementrustiek: een vergeten negentiende- en vroeg-twintigste-eeuwse stijl en techniek: checklist van Nederlandse en Belgische ateliers en locaties, *PorteFolly*, 13, 11-12.

²¹ MEULENKAMP W. en P. DE NIJS 1998: Cementrustiek en het rotseren in Nederland en België, *Buiten de kerk: processieparken, lourdesgrotten en calvariebergen in Nederland en België*, s.l., 48-58.

²² Deze hypothese wordt gestaafd door de vermelding van het jaartal 1936 in het cement van de imitatie breuksteen op de plint van de zijgevel van het landhuis.

²³ Gemeente Oud-Turnhout, Archief bouwaanvragen, geen nummer.

²⁴ Mutatieschetsen uit het kadaster doen vermoeden dat het om het voormalige pand op perceel 773B gaat. (Kadasterarchief Antwerpen, Mutatieschetsen Oud-Turnhout, afdeling I (Oud-Turnhout), 1880/2).

²⁵ Een verwijzing naar deze woning is te vinden in een archiefdocument in het bezit van de familie, gedateerd 7 september 1891. Het betreft een eigendomsoverdracht binnen de familie Smagghe aan een eigendom bestaande uit "een afgebrand huis met aanhoorigheden." (Familiearchief Misonne, handgeschreven brief, gedateerd 7 september 1891, nr. 140).

²⁶ Ook deze hoeve bestaat niet langer. Momenteel is er een rusthuisje met picknickbank voor wandelaars op de plek opgetrokken.

²⁷ Stadsarchief Turnhout – TRAM 41, Visitekaartje Dr. Smagghe, inv. Nr. Foto 00042_01.

Het document maakt melding van een "afgebrand huis met aanhoorigheden."²⁸ Mogelijk liet de familie Misonne zich dus inspireren door het voormalige huis van Dr. Smagge in hun keuze voor cementrustiek.

1.3. Beschrijving met inbegrip van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen

1.3.1. Exterieur

Het landhuis Misonne is een imposant dubbelhuis van vijf traveeën en twee bouwlagen met kelder- en zolderverdieping. Het volume omvat lijst- en afgeknotte puntgevels en een voorgevel met puntgeveltje. Het gebouw werd opgetrokken in baksteen en werd afgewerkt met een parement en balkons van cement. Over de hele gevel bevinden zich in een regelmatig patroon kleine spouwroosters. Op de plint is een imitatie van breuksteen in cement aangebracht, terwijl er op de begane grond een steenimitatie met schijnvoegen is geapliqueerd. Aan één van de zijgevels zijn de voornamen van de opdrachtgever en zijn familieleden en de datering '22 Nov. 34' in het cement van de steenimitatie gekerfd. Het is een blijvende getuigenis van de ontstaansgeschiedenis van het huis en de link met de opdrachtgever en zijn familie.

Op de geleding van de tweede bouwlaag en bij de vensteromlijstingen zijn consequent knoestige boomstammen aan de hand van cementrustiek geïmiteerd. Een deurvenster geeft uit op een gevelbreed balkon, ondersteund door pilaren vormgegeven als boomstammen. Een trap die langs de buitengevel loopt, verbindt het gevelbreed balkon met een tweede, gelijkaardig balkon ter hoogte van de zolderverdieping van de zijgevel. De balustrades van beide balkons zijn opgebouwd uit pseudo-knoestige boomstammen met takken in cementrustiek die door hun kluwen en organische structuur een natuurlijke afrastering van de balkons lijken te vormen. De rechthoekige vensters met kruiskozijsen van het gebouw zijn omlijst met imitatie boomstammen. In combinatie met de balustrades zijn deze imitatieboomstammen beeldbepalend voor het rustieke karakter van de gevel.

Langs het merendeel van de vensters en tussen de imitatiestammen zijn blauwgeverfde draaiende luiken afhankelijk op duimen aangebracht en voorzien van zwart geschilderde hengsels. Aan elke kant van het venster is een luikwervel met florale motieven en vormgegeven als een vrouwenkopje in de muur verankerd. De twee houten buitendeuren zijn in dezelfde blauwe kleur als de luiken geverfd. In de rondbogige lijst van imitatie natuursteen boven de rondbogige voordeur met rond venster is het Latijnse opschrift aangebracht: *'sICUtI nYctICoraX In paLUDIbUs LIMosIs'*.²⁹ Een trekbel en lantaarn zijn naast de voordeur bevestigd. Rechts van de voordeur, onderaan in de plint van imitatiebreuksteen bevindt zich een rechthoekig keldervenster met traliewerk. Oorspronkelijk was er bij de voordeur ook een klok aanwezig. Links van de voordeur is een ingang met dubbele deuren met rechthoekige vensters, die toegang verleent tot een eenvoudige bergruimte.

Het gebouw wordt bekroond met een wolfdak van rode dakpannen met verticale imitatietakken die de nok van het dak bekronen. Eén dakkapel aan de voorkant van het gebouw wordt eveneens bekroond met een imitatietak in cementrustiek. Aan de kant van het balkon werd één van de twee schoorstenen bekroond met een cementrustieke adelaar die momenteel op de zolderverdieping van het huis wordt bewaard.³⁰ Er zijn twee schoorstenen en dakgoten in zink. De afwatering van de dakgoot is voorzien van een meer

---

²⁸ Familiearchief Misonne, handgeschreven brief, gedateerd 7 september 1891, nr. 140.

²⁹ De vertaling van dit opschrift verwijst naar de locatie en bouwdatum van het gebouw. Letterlijk vertaald staat er 'Zoals een kwak in de slijkerige moerassen'. Wanneer de gekapitaliseerde letters, als Romeinse worden gelezen en opgeteld, krijgt men de oprichtingsdatum '1934'.

³⁰ Deze adelaar is beschadigd en momenteel niet meer in situ vast te stellen. Cementrustieke resten van deze vogel zijn om de zolder van het landhuis bewaard.

recent systeem van zinken buizen, die het authentieke karakter van de woning echter niet verstoren.

1.3.2. Interieur

De benedenverdieping van dit gebouw omvat de inkomhal, slaapvertrekken en de sanitaire ruimtes. Via de voordeur komt men in de centraal gelegen inkom- en traphal. Deze hal is volledig gedecoreerd aan de hand van cementrustiek. De wanden en het plafond zijn bekleed met imitatiehoutwerk, waarbij vakwerk met twee verschillende houtsoorten wordt geëvoqueerd. De vloer bestaat uit geel-rood gevlamde tegeltjes die doorlopen naar de twee zijgangen. In de hoek van de inkomhal, rechts bij het binnenkomen door de voordeur is een imposante open haard met gedecoreerde schouwmantel in hout te vinden. Deze pronkschouw die niet in gebruik is, is opgebouwd uit 4 gecanneleerde pilaren, versierd met acanthusbladeren en bekroond met rolvoluten. De haardboezem is gedecoreerd met houtsnijwerk van florale motieven, grotesken, en twee leeuwenkopjes op de hoeken.

Via een rondboogdeur naast deze haard komt men via een gang aan twee achterliggende ruimtes, momenteel ingericht als slaapkamer. De muren zijn wit gekalkt, maar zouden oorspronkelijk voorzien zijn van behangselpapier beschilderd met jachtaferelen. In de slaapkamer links van de centrale gang is een houten kast ingebouwd in een nis in de muur. In beide slaapkamers is in de hoek van de ruimte een lavabo te vinden en gordijnroeden met stoffen gordijnen. Er zijn eenvoudige verlichtingselementen aanwezig, vaak met gloeilampen aan een kabel met fitting. De slaapkamervloer bestaat uit rode tegels afgewerkt met plinten. Een derde slaapkamer ter hoogte van de inkomhal is gelijkaardig aangekleed. Op de witte muren zijn nog sporen en lijmresten van het verwijderde behangselpapier te herkennen. Net zoals in de rest van het huis zijn elektriciteitskabels over de muren aangelegd en soms op een eerder onnauwkeurige, storende manier ingewerkt. In het hele huis zijn dezelfde zwarte, ronde lichtschakelaars met draaisysteem en stopcontacten in bakeliet te vinden.

Aan de andere kant van de inkomhal is eenzelfde rondbogige deuropening die toegang verleent tot een gang, die links uitgeeft op een vierde slaapkamer, met gele tegels inclusief lavabo en rechts de sanitaire ruimtes van het huis met inbegrip van een modern toilet, een douche, wastafel en linnenkast. Aan het einde van de gang komt men via een trap met vijf treden in een laatste slaapkamer met houten vloer en gekalkte muren. Deze slaapkamer bevindt zich boven de bergruimte die enkel via de dubbele deur aan de buitenkant van het gebouw te betreden is.

Met uitzondering van de inkomhal zijn de vertrekken op de benedenverdieping eerder sober van aankleding. Dit is in contrast met de eerste verdieping van het gebouw bestaande uit vijf ruimtes en een traphal. De eerste verdieping kan men bereiken via de stenen trap met houten leuning links in de inkomhal. De aankleding van de inkomhal is doorgetrokken naar het trapgat. De muren van deze draaiende hoektrap zijn namelijk tot aan de eerste verdieping bekleed met dezelfde houtimitatie in cementrustiek, terwijl voor de treden en plinten dezelfde rood-geel gevlamde tegels zijn gebruikt. De originele bekroning van de trappaal is niet meer aanwezig. De leuning van deze trap evenals de balustrade boven in de traphal zijn vormgegeven als hout en evoqueren hetzelfde kluwen van organische takken als de balustrade aan de buitengevel. Het donkerbruine houtoppervlak van de trapleuning is echter gepolijst en opgebouwd uit verschillende onderdelen die vermoedelijk aan de hand van drevels verlijmd zijn.

Boven heeft de traphal dezelfde rood-geel gevlamde vloertegels met bijhorende plinten. De muren zijn lichtgeel gekleurd. Het plafond is eenvoudig wit gepleisterd en voorzien van een sobere, vierhoekige hanglantaarn. Op de traphal, met centraal in de hoek het trapgat omgeven door de balustrade, geven twee deuren en een gang uit. De gang leidt verder naar nog eens twee deuren. Vanuit de traphal verleent de eerste, meest imposante deur toegang tot de 'Vlaamse zaal'. De houten deurlijst versierd met gecanneleerde Dorische

pilasters en een decoratieve kroonlijst met lijstwerk, verraadt reeds het karakter van de 'Vlaamse zaal'. Deze imposante ruimte is met uitzondering van één binnenmuur omgeven door vensters waartussen een houten lambrisering is aangebracht. Rond de binnendeuren zijn de deurlijsten ingewerkt in de lambrisering en gedecoreerd met houtsnijwerk. Gecanneleerde, Korinthische zuilen zijn bekroond met een decoratieve kroonlijst met twee consoles uitdraaiend op een engelkopje. Daartussen zijn bloem- en fruitmotieven aangebracht die een derde engelkopje met vleugeltjes omhullen. Erboven zijn nog meer florale motieven in hout gesneden die worden begrensd door een eierlijst. De kroonlijst is bekroond met fijn uitgewerkt rolwerk met centraal een vierde engelkopje met engelvleugels. Dit motief komt nog een vijfde keer voor centraal op de houten deur waarbij het kopje omgeven is door geometrisch lijstwerk en bloem- en schelpmotieven. Links van deze decoratieve binnendeur, bevindt zich de vensterdeur die uitgeeft op het eerste gevelbreed balkon. Het feit dat het balkon enkel via deze ruimte te bereiken is, bevestigt de status van deze 'Vlaamse zaal' als meest belangrijke en representatieve ruimte van het huis.

De houten lambrisering die de volledige kamer omgeeft, neemt de volledige muur in beslag tot circa 30 centimeter van het plafond. Tussen de verschillende ramen en deuren is de lambrisering uitgewerkt met rechthoekig lijstwerk dat bekroond wordt met een overhellende kroonlijst. Strikt gezien gaat het niet om een plafondlijst, omdat er een ruimte tussen de lijst en plafond is vrijgehouden. Op deze lijst staan verschillende opgezette vogels uitgestald die herinneren aan de jachtfunctie van het huis en het rustieke karakter van de ruimte ondersteunen.

Hoewel de lambrisering in het algemeen, met uitzondering van de deurkaders, vrij sober is gehouden, is er ter hoogte van het midden van de kamer aan weerszijden een uitspringende, decoratieve zuil aangebracht die een grote dwarsbalk in het plafond lijkt te ondersteunen. Deze gladde zuil staat in verbinding met de lambrisering en is in hetzelfde hout uitgewerkt. De bekroning bestaat uit een combinatie van Korinthische acanthusbladeren met Dorische rolvoluten. De dwarsbalk die door de twee zuilen wordt ondersteund is aan de uiteinden gedecoreerd met floraal houtsnijwerk. Het gaat niet om een balk in massief hout, maar om een betonconstructie omgeven door hout. Deze dwarsbalk loopt midden in de kamer over het gehele plafond en dwarst de kleinere balken waartussen een bleke bepleistering is aangebracht.

Ook verbonden met de lambrisering en centraal in de ruimte tussen de twee binnendeuren bevindt zich een open haard uitgewerkt in baksteen in een rood-zwart ruitmotief. In de achterwand van de haard is een metalen stang met haken aangebracht die dienst deed om attributen zoals een vuurpook of blaasbalg op te hangen. Voor de haard is een moderne houtkachel neergezet. De aanwezige haardplaat staat hier deels achter verhuuld. Het gaat om een metalen, decoratief uitgewerkte plaat. Boven twee medaillons omgeven door florale motieven is het bijbels tafereel van Christus met de barmhartige Samaritaan afgebeeld. De verdere aankleding van de schouw is eerder sober. De bakstenen zijwanden zijn aan weerszijden bekroond met terracottakleurige decoratie in de vorm van een brullende leeuw. Hierop rust de houten schouwmantel versierd met houtsnijwerk. In decoratieve letters is het opschrift 'sIt nobIs proLIqUe DILeCtUs Is foCUs In MYrtIs sUrreCtUs' aangebracht.³¹

De vloer in deze ruimte bestaat uit vierkante rode tegels. Naast de grijze plinten die tegen de lambrisering zijn gezet is er op één tegelafstand een rij zwarte tegels aangebracht. De ramen zijn voorzien van houten gordijnroeden met rode gordijnen. Een centraal verlichtingselement is bevestigd aan de dwarsbalk en bestaat uit een langgerekte rechthoekige kist met fitting voor een tl-buislamp beschermd door glas. De bekisting is

³¹ Net zoals het opschrift buiten de voordeur, verwijst ook deze inscriptie naar de locatie en bouwdatum van de woning. Er staat 'Wees een genot voor ons en ons nageslacht, deze haard uit de gagel opgekomen.' Gagel is een kruid dat in de regio rond het huis te vinden is, terwijl de som van gekapitaliseerde letters opnieuw de datum 1934 oplevert.

omgeven door florale motieven in hout en opgehangen via drie kabels, één op elke hoek en één in het midden, uitlopend naar beide kanten van de kist en opgebouwd uit steeds groter wordende imitatiekralen. Bij het centrale bevestigingspunt in de dwarsbalk is een storend vierkant gat te bespeuren waar de elektrische aansluiting van de lamp is blootgelegd.

Via een houten deur rechts van de schouw komt men in de tweede grote ruimte op de eerste verdieping. Deze deur is omgeven met een sobere houten deurkader met lijstwerk. Het deurpaneel bevat bovenaan een rechthoekig raam van geel getint figuurglas en een eenvoudige metalen klink. De ruimte achter deze deur is momenteel ingericht als eetkamer en soberder dan de naastgelegen 'Vlaamse Zaal'. De rode tegelvloer uit de zaal wordt hier herhaald in kleine tegels waarvan de buitenste twee rijen rondom de ruimte geelkleurig zijn. Er zijn gordijnroeden met beige gordijnen. De muren en het plafond zijn sober wit gekalkt. De twee kortste, overstaande muren zijn van een gele kleur voorzien. Eén van deze twee muren omvat een sobere dichtgewerkte schouw met een grijs, rood en witgeaderd marmertablet – en mantel. Voor de schouw is een eenvoudige houtkachel opgesteld. Midden in de ruimte hangen twee eenvoudige lampen met gloeilampen aan lange kabels met fitting en kunststoffen lampenkap.

Naast de eerder beschreven deur zijn er nog twee andere deuren in deze ruimte met een gelijkaardige vormgeving. Eén deur leidt naar de traphal, terwijl een derde deur uitkomt in de keuken. Alle drie de houten deuren zijn omgeven met een sobere houten deurkader, het deurpaneel bevat bovenaan een rechthoekig raam van geel getint figuurglas en een eenvoudige metalen klink met sleutelgat.

De keuken van het huis bevindt zich onder het tweede hoger gelegen balkon en wordt begrensd door een naastliggende bergruimte waardoor het rechthoekige grondplan van deze kamer één afgeronde hoek telt met daarin een deuropening naar de naastgelegen gang. De inrichting bestaat uit een recent ingebouwde keuken die met respect voor het karakter en de erfgoedwaarde van het huis werd gekozen. De ingebouwde kasten zijn in dezelfde kleur als het rood van de rood-gele vloertegels waarmee de vloer in dambord patroon is betegeld. Er werd gekozen voor een eerder landelijke stijl met eenvoudige houten kastdeuren en retro schelpvormige handvaten. Er zijn witgekalkte muren en plafonds, met nieuwe beige tegels bij het werkblad met gootsteen en gasvuur. Deze recente keuken is geen belemmering voor de aanwezige erfgoedwaarden. Ook deze ruimte wordt verwarmd met een houtkachel. Opnieuw is er een paneeldeur met rechthoekig raam van geel getint figuurglas. Deze deur leidt naar de gang die in verbinding staat met de traphal. Er zijn nog twee gelijkaardige deuren die uitkomen op de gang en toegang verlenen tot twee sobere ruimtes momenteel ingericht voor stockage. De twee ruimtes zijn voorzien van sobere witgekalkte muren en plafonds en de typische rode vloertegels in de ene kamer, en de gele in de andere.

Naast deze leefruimtes verspreid over de gelijkvloers en de verdieping, zijn nog een kelder- en zolderverdieping aanwezig in het landhuis. De kelderverdieping is te bereiken via een deur in de inkomhal die zich onder de hoektrap naar de eerste verdieping bevindt. De ondergelegen stenen trap leidt naar beneden en volgt dezelfde hoek als de bovenliggende trap. Hij verleent toegang tot de kelder, die opgedeeld is in drie delen. De gecementeerde muren en plafonds en de betonvloer zijn rudimentair afgewerkt. In de kelder zijn alleen enkele nutsvoorzieningen aanwezig zoals een boiler, elektriciteitstellers en de aansluiting van de water- en elektrische leidingen.

De zolderverdieping is enkel te bereiken via de balkons langs de buitengevel. Via het kleine, hoogste balkon is een deur in de zijgevel die toegang verleent tot de zolder. Deze deur, in dezelfde blauwe kleur als de buitenluiken, heeft een raam in glas met één verticaal kozijn en een decoratieve klink met slot. De zolder met plankenvloer is opgedeeld in twee delen door een bakstenen muur en geeft inzicht tot de onbedekte balken en pannenbedaking. Op de rode dakpannen is de bedrijfsnaam 'TUCA' uit Turnhout af te lezen. Via een

rechthoekig gat in de bakstenen muur te betreden via een houten trapladdertje komt men in het achtergelegen deel van de zolder waar enkele elektrische leidingen over de vloer zijn getrokken.

Zoals beschreven zijn de volledige buitenwanden van het pand bekleed met cement, evenals de balustrades van de balkons, en het interieur van de inkomhal. Het landhuis Misonne is een uniek voorbeeld van de applicatie van cementrustiek over de gehele buitengevel van het gebouw. Bovendien werd ook in het interieur met cementrustiek en imitatiehout gewerkt, waardoor het artistieke en esthetische karakter van dit gebouw als een totaalconcept kan worden beschouwd.

1.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit beschermingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens een plaatsbezoek op 23/07/2016. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de bescherming.

Het goed vertoont sporen van gebrekkig onderhoud en heeft dringend onderhoud nodig. Voor de bouwfysische evaluatie van het goed verwijzen we naar het inspectierapport van Monumentenwacht Vlaanderen die het goed inspecteerde op 5/05/2015. Samengevat zijn zowel het dak als de balkonconstructies aan restauratie toe. De gevelbekleding en cementrustieke elementen vergen ook bijzondere aandacht. Het onderliggende ijzerwerk moet geconsolideerd worden, lacunes ingevuld en hersteld volgens de regels van de kunst. Ook het buitenschrijnwerk is niet in optimale staat. In het interieur is een oprissen en herstellen van de interieurafwerking aangewezen.

2. EVALUEREND GEDEELTE

2.1. Evaluatie van de erfgoedwaarden

2.1.1. Historische waarde

Het landhuis heeft een historische waarde omdat het een getuigenis is van een specifieke laat-negentiende-eeuwse traditie van stadsvlucht en lichaamscultuur. Het huis was in het bezit van een gegoede familie uit de streek en heeft zijn oorspronkelijke inrichting als buitenverblijf behouden. Het landhuis dat lange tijd dienst deed als buitenverblijf en jachthuis van een welgestelde familie is, ondanks zijn zeldzame decoratie, representatief voor een woning met deze functie en is door zijn huidige ligging in het natuurdomein De Liereman ook nog steeds als dusdanig te herkennen.

Het fungeerde bovendien ook als retraite voor een beperkte kunstenaarskolonie gekend als de 'Lieremanschilders' waaronder Joseph Misonne. Het was dus een belangrijke uitvalsbasis voor deze kunstenaars en droeg daarom indirect bij aan de schilderkundige vertalingen van het omliggende heidellandschap.

2.1.2. Architecturale waarde

Landhuis Misonne heeft een uitzonderlijke architecturale waarde omwille van de zeldzame uitvoering van cementrustiek over het gehele exterieur én in het interieur. De toegepaste cementrustiek draagt bij tot het pittoreske karakter van het landhuis en is een bijzondere getuigenis van de mogelijkheden van deze techniek. De verschillende toepassingen van deze decoratietechniek, zoals de balustrade en pilasters in imitatiehout, de imitatiebalken met vakwerk in de gevel, evenals de plint met imitatie natuursteen, zorgen voor een hoge ensemblewaarde van deze decoratietechniek. Bovendien zijn deze geïmiteerde natuurlijke materialen in overeenstemming met de landelijke context waarin het landhuis zich bevindt,

waardoor het hoog scoort op contextwaarde. Zoals representatief voor dit type woning zijn de slaapvertrekken sober uitgewerkt en zijn enkel de centrale inkomhal en Vlaamse Zaal op de eerste verdieping rijkelijker gedecoreerd.

Ensemblewaarde is er ook door de link tussen het interieur en exterieur van de woning die wordt bestendigd door de aanwezigheid van cementrustiek. Deze architecturale link wordt versterkt door de gelijkaardige vormgeving van de balkonbalustrade in cementrustiek en de trapleuning in hout in het interieur. Het landhuis Misonne is een zeldzaam voorbeeld van de toepassing van cementrustiek op deze schaal en van deze kwaliteit.

2.1.3. Technische waarde

Het landhuis heeft een specifieke technische waarde omdat het een herkenbare en representatieve getuigenis is voor de toepassing van cementrustiek. De toepassing van cementrustiek in zowel exterieur als interieur is eerder zeldzaam en zeker op deze schaal. Op verschillende plaatsen is geëxperimenteerd met de verschillende toepassingsmogelijkheden van cement waarbij er enerzijds met kippengaas en anderzijds met grotere ijzeren stangen als basisstructuur werd gewerkt. Ook van de mogelijke polychromie en afwerking van het cement zijn bij dit pand nog specifieke sporen te achterhalen. De ruwe afwerking van de natuursteenplint die diverse kleurige stenen imiteert is uitzonderlijk en staat in contrast met het geïmiteerde vakwerk of de boomstammen waarbij telkens een andere textuur is geëvoceerd.

2.2. Motivering van het type bescherming

Landhuis Misonne wordt beschermd als monument. Het Onroerenderfgoeddecreet definieert een monument als volgt: "een onroerend goed, werk van de mens of van de natuur of van beide samen, met inbegrip van de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken, inzonderheid de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen van algemeen belang wegens de erfgoedwaarden." Zoals beschreven is het landhuis Misonne een uniek voorbeeld van de applicatie van cementrustiek over de gehele buitengevel van het gebouw. Aangezien ook in het interieur met cementrustiek en imitatiehout werd gewerkt, kan het artistieke en esthetische karakter van dit gebouw als een totaalconcept worden beschouwd.

2.3. Motivering van de afbakening van de bescherming

De afbakening van het beschermd onroerend goed is opgenomen op het plan dat als bijlage bij het ministerieel besluit is gevoegd. Alle kadastrale percelen gevat door de bescherming zijn opgenomen in artikel 1 van het ministerieel besluit.

De afbakening van het monument omvat het perceel 0776/00B000, kadastrale sectie D, afdeling 1 van de gemeente Oud-Turnhout. De afbakening van het beschermde monument valt samen met de grenzen van het perceel, dat eveneens overeenkomt met de gevels van het pand. De directe omgeving van het monument zoals een cementrustieke brug in de nabijheid van het pand zijn beschermd als onderdelen van het cultuurhistorisch landschap.

2.4. Juridische toestand

2.4.1. Onroerend Erfgoed:

Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier zijn de beschermingen opgenomen die in de buurt liggen van het onroerend goed waar dit dossier over gaat.

Bestaande beschermingen die betrekking hebben het afgebakende perceel: De Lieremansfase 1: uitbreiding, beschermd cultuurhistorisch landschap, 23-02-2006.

Het onroerend goed is opgenomen als onderdeel van een vastgesteld landschapsrelict 'Natuur en cultuurlandschap tussen de dorpscentra van Oosthoven, Oud-Turnhout en Arendonk sinds 18-07-2011 met ID-nummer 10280. Het landhuis is eveneens vastgesteld als bouwkundig erfgoed sinds 5-10-2009 met ID-nummer 200545.

2.4.2. Ruimtelijke Ordening:

Het landhuis Misonne is volgens de bestemming op het gewestplan gelegen in natuurgebied.

2.4.3. Natuur en Bos:

De bescherming van het onroerend erfgoed respecteert het stand-still principe volgens Natura 2000, wat impliceert dat achteruitgang van natuur en milieu in deze gebieden tegengegaan wordt. Voor de Speciale Europese Beschermingszones worden specifieke natuurdoelen of instandhoudingsdoelstellingen (s-IHD) opgesteld, waarbij algemene maatregelen voorgesteld worden om de natuurwaarden van deze gebieden in stand te houden of te verbeteren. De concrete invulling van deze maatregelen (exacte locaties voor o.a. bosuitbreiding, soortenkeuze, beheervorm) moet wel eerst getoetst worden aan de erfgoedwaarden binnen het monument, waarbij behoud en versterking van deze waarden voorop staan.

3. BEHEERSVISIE

3.1. Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed

In het beschermingsbesluit zijn onder artikel 3 beheersdoelstellingen opgenomen. De beheersdoelstellingen moeten de zakelijkrechthouders (eigenaars, erfpachthouders, opstalhouders en leasinggevers) en gebruikers op weg helpen om de erfgoedwaarden maximaal in stand te houden of te verbeteren. Ze hebben de optimale verwezenlijking van de erfgoedwaarden voor ogen.

Ze geven richting aan of vormen een kader voor toekomstig beheer van het beschermd onroerend goed. Zakelijkrechthouders en gebruikers dienen rekening te houden met deze beheersdoelstellingen als ze werken wensen uit te voeren aan het beschermd goed. Ook de overheid houdt met deze doelstellingen rekening als ze over deze werken advies moet geven of als ze toelating moet geven voor die werken.

De beheersdoelstellingen spelen in op de erfgoedwaarden, erfgoedelementen en erfgoedkenmerken opgenomen in artikel 2 van het beschermingsbesluit.

Omdat sommige handelingen schadelijk zijn voor de erfgoedwaarden en aanleiding kunnen geven tot het verloren gaan van erfgoedelementen of erfgoedkenmerken zijn een aantal handelingen absoluut verboden. Ook deze zijn opgenomen in artikel 3 van het ministerieel besluit. Voor deze handelingen kan geen vergunning of toelating worden gegeven.

3.2. Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed

Voor elk beschermd onroerend goed geldt het actief en passief behoudsbeginsel. Dit betekent dat de zakelijkrechthouders en gebruikers het beschermd goed in goede staat moeten houden door de nodige instandhoudings-, beveiligings-, beheers-, herstellings- en onderhoudswerken uit te voeren en dat het verboden is om een beschermd onroerend goed te ontsieren, te beschadigen, te vernielen of de erfgoedwaarden er van aan te tasten. Het betekent ook dat een zakelijkrechthouder en gebruiker verplicht is het beschermd onroerend goed als een goede huisvader te beheren en het dus niet te verwaarlozen. Alle voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van het beschermd onroerend

goed die van toepassing zijn op het beschermd goed zijn opgenomen in artikel 4 van het beschermingsbesluit.

In het Onroerendergoeddecreet en Onroerendergoedbesluit zijn een aantal algemene voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van beschermd onroerend erfgoed opgenomen. Dat zijn deze:

- het goed als een goede huisvader beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- de toestand van het goed regelmatig controleren;
- regulier onderhoud uitoefenen;
- onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen nemen in geval van nood.

Om de erfgoedwaarden van het onroerend goed dat met dit besluit wordt beschermd in stand te houden legt het besluit een aantal bijkomende bijzondere voorschriften op. Deze zijn opgenomen in artikel 4 van het besluit.

3.3. Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed

Voor sommige werken aan het beschermd onroerend goed moet een toelating worden gevraagd. Sommige werken kunnen namelijk een negatief effect hebben op de erfgoedwaarden. Voor alle werken die stedenbouwkundig vergunningsplichtig zijn, of waarvoor een verkavelingsvergunning, milieuvergunning of natuurvergunning nodig is vraagt de vergunningverlener (de gemeente of de Vlaamse overheid) advies aan het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid.

Voor een aantal werken die niet vergunningsplichtig zijn, moeten de zakelijkrechthouders en gebruikers, voorafgaand aan de uitvoering van de werken, toelating vragen aan het agentschap Onroerend Erfgoed of aan de erkende Onroerendergoedgemeente. Een overzicht van alle erkende onroerendergoedgemeenten is te vinden op www.onroerendergoed.be.

De werken waarvoor u toelating moet vragen zijn opgesomd in artikel 5 van het beschermingsbesluit.

4. BRONNEN

4.1. Archieven

Familiearchief Misonne (in bezit van Jean-François Misonne), handgeschreven brief, gedateerd 7 september 1891, nr. 140.

Gemeente Oud-Turnhout, Archief bouwaanvragen, geen nummer.

Kadasterarchief Antwerpen, Legger Oud-Turnhout, afdeling I (Oud-Turnhout), artikel 01356.

Kadasterarchief Antwerpen, Mutatieschetsen Oud-Turnhout, afdeling I (Oud-Turnhout), 1934/16.

Kadasterarchief Antwerpen, Legger Oud-Turnhout, afdeling I (Oud-Turnhout), artikel 01356.

Kadasterarchief Antwerpen, Mutatieschetsen Oud-Turnhout, afdeling I (Oud-Turnhout), 1880/2.

Onroerend Erfgoed Antwerpen, Beschermingsdossier 4.03/13031/101.1, De Liereman – fase 1 (S.N., 1940).

Onroerend Erfgoed Antwerpen, Beschermingsdossier 4.03/13031/103.1, De Liereman – fase 1: uitbreiding (S.N., 2006).

Stadsarchief Turnhout – TRAM 41, Visitekaartje Dr. Smaghe, inv. Nr. Foto 00042_01.

4.2. Literatuur

- BOYENS P. 2001: *Een zeldzame weelde, Kunst van Latem en de Leiestreek 1900-1930*, Gent en Amsterdam.
- HASLINGHUIS E.J. en JANSE H. 2005: *Bouwkundige termen, Verklarend woordenboek van westerse architectuur en bouwhistorie*, Leiden.
- JOIGNEAUX MM. P. en DELOBEL L. 1859: *L'Agriculture dans la campine*, Brussel.
- MEULENKAMP W. en P. DE NIJS 1998: *Cementrustiek en het rotseren in Nederland en België, Buiten de kerk: processieparken, lourdesgrotten en calvariebergen in Nederland en België*, 48-58.
- MEULENKAMP W. 1995: *Follies, Bizarre bouwwerken in Nederland en België*, Amsterdam en Antwerpen.
- RABINBACH A. 1992: 'From Idleness to Fatigue', *The Human Motor. Energy, Fatigue and the Origins of Modernity*, Los Angeles, 19-41.
- VAN DRIESSE T. en VAN DEN BREMPT P. 2015: *Methodologie voor het beheer van historische tuinen en parken in Vlaanderen*, Brussel.
- VAN PRAAG P. 1977-1982: 'Demografische ontwikkeling van de Zuidelijke Nederlanden ca. 1800-1975', *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, 10, 94-105.

4.3. Tijdschriften en krantenartikelen

- GEERAERTS G. 2014: De rotseerders van Westmeerbeek. Een eeuw cementrustiek uit de Antwerpse Kempen, *PorteFolly*, 40, 3-8.
- MEULENKAMP W. 1998: Cementrustiek: een vergeten negentiende- en vroeg twintigste-eeuwse stijl en techniek, *PorteFolly*, 12, 2-6.
- MEULENKAMP W. 1998: Cementrustiek: een vergeten negentiende- en vroeg-twintigste-eeuwse stijl en techniek: checklist van Nederlandse en Belgische ateliers en locaties, *PorteFolly*, 13, 11-12.
- NUIJTEN A. 2011: Tabula Memorialis, Het park Louis De Naeyer te Willebroek, *PorteFolly*, 36, 37-39.
- NUIJTEN A. 2016: Cementrustiek, een internationaal verschijnsel, *PorteFolly*, 43, 12-13.
- Van HUNNEN M. 2006: Cementrustiek, *Monumenten* 27.10, 6-11.

4.4. Internetbronnen

- DE SADELEER S. 1997: *Landhuis Echelkuil* [online], <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/200545> (geraadpleegd op 31 oktober 2016).
- DE SADELEER S. 1997: *Domein het Zwaneven* [online], <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/11753> (geraadpleegd op 31 oktober 2016).
- S.N. 2012: *Lieremanschilders. De romantiek van een landschap herbeleefd* [online], <http://www.toerismeoud-turnhout.be/liemanschilders> (geraadpleegd op 7 november 2016).

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan bij de bescherming

5.2. Fotobijlage

De fotobijlage bij het ministerieel besluit bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is een afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.